

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

RAPPORT VAN BEVINDINGEN KWALITEITSONDERZOEK

De Trappenberg

Plaats : Huizen
BRIN nummer : 02YP|OKE 01|SO
Onderzoeksnummer : 288756
Datum onderzoek : 5 juli 2016
Datum vaststelling : 5 oktober 2016

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
2	BEVINDINGEN	7
3	TOEZICHTARRANGEMENT	15

1 INLEIDING

De Inspectie van het Onderwijs voerde op 5 juli 2016 een onderzoek uit op De Trappenberg om een oordeel te kunnen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs en over de naleving van wet- en regelgeving.

De school verzorgt speciaal onderwijs aan lichamelijk en meervoudig gehandicapte kinderen in de leeftijd van 4 tot en met 13 jaar.

Toezichtkader

De inspectie baseert zich bij het onderzoek op het Toezichtkader speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs 2012. Dit toezichtkader bevat een waarderingskader voor het speciaal onderwijs en een waarderingskader voor het voortgezet speciaal onderwijs.

In haar jaarwerkplan verantwoordt de inspectie welke wettelijke aspecten zij onderzoekt. Meer informatie over het jaarwerkplan en het toezichtkader 2012 voor (voortgezet) speciaal onderwijs is te vinden op www.onderwijsinspectie.nl.

Aanleiding

Dit kwaliteitsonderzoek is in het kader van een onderzoek naar mogelijke risico's voor de kwaliteit van het onderwijs op grond van de leerresultaten in schooljaar 2014. Na een gesprek met het bevoegd gezag op 3 februari 2016 over deze risicoanalyse, besloot de inspectie een onderzoek uit te voeren om eventuele tekortkomingen vast te stellen. De risicoanalyse over de leerresultaten van 2015 laat geen risico's voor de kwaliteit zien.

Onderzoeksopzet

De inspectie beoordeelde indicatoren van de kwaliteitsdomeinen Leerlingenzorg, Onderwijsleerproces en Kwaliteitszorg. Beoordeling van de opbrengsten (indicatoren 1.1 tot en met 1.4 uit het Toezichtkader 2012) vindt nog niet plaats door het ontbreken van een landelijke norm in het (voortgezet) speciaal onderwijs. De inspectie ontwikkelt een opbrengstennorm, gebaseerd op diverse opbrengstgegevens. Als deze norm er is, zal de inspectie scholen ook beoordelen op hun opbrengsten.

Deze rapportage is gebaseerd op:

- Onderzoek en analyse van documenten en gegevens over de school die bij de inspectie aanwezig zijn.
- Analyse van documenten die de school voor de inspectie beschikbaar stelde en die zicht bieden op de ontwikkelingen van de school.

- Onderzoek op locatie waarbij de inspectie:
 - dossiers, waaronder ontwikkelingsperspectieven, bestudeerde en beoordeelde;
 - gesprekken voerde met de directie, de commissie voor de begeleiding en een aantal leraren;
 - de onderwijspraktijk observeerde in vier groepen.

Aan het eind van het onderzoek besprak de inspectie haar bevindingen met een vertegenwoordiger van het bevoegd gezag en de directie.

Opbouw rapport

In hoofdstuk 2 staan de bevindingen uit het onderzoek op het gebied van de onderwijskwaliteit en de wettelijke voorschriften. Daarna volgt een beschouwing waarin de inspectie de tekortkomingen toelicht en de schoolontwikkeling waar mogelijk in samenhang beschrijft. Hoofdstuk 3 bevat het toezichtarrangement.

2 BEVINDINGEN

2.1 Kwaliteits- en nalevingsprofiel

In onderstaande tabel vermeldt de inspectie welke indicatoren zij bij dit onderzoek heeft betrokken en tot welke bevindingen het onderzoek heeft geleid. De nummering in de tabellen verwijst naar het volledige Waarderingskader speciaal onderwijs 2012. De bevindingen staan weergegeven in de vorm van een score. De score geeft aan in welke mate de school de desbetreffende indicator heeft gerealiseerd.

De inspectie onderzocht daarnaast of de school voldoet aan de naleving van enkele wettelijke voorschriften.

Legenda:

1. slecht
2. onvoldoende
3. voldoende
4. goed
5. niet te beoordelen (alleen bij opbrengsten)

De normindicatoren zijn gemarkeerd met een asterisk (*).

Kwaliteitsaspect 1 De opbrengsten liggen op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.		1	2	3	4	5
1.1	Aan het eind van de schoolperiode bereiken de leerlingen een eindniveau dat voldoet aan de landelijke standaarden voor leerresultaten.					•
1.2	Aan het eind van de schoolperiode bereiken de leerlingen een eindniveau dat voldoet aan de landelijke standaarden voor sociale opbrengsten.					•
1.3	De gerealiseerde uitstroombestemmingen van de leerlingen liggen ten minste op het niveau van de landelijke standaarden voor opbrengsten.					•
1.4	De school voldoet aan de landelijke standaard voor bestending.					•

Kwaliteitsaspect 2 De school begeleidt de leerlingen aan de hand van hun ontwikkelingsperspectief, zodat zij zich naar hun mogelijkheden ontwikkelen.		1	2	3	4
2.1*	De school stelt bij plaatsing voor iedere leerling binnen zes weken een ontwikkelingsperspectief vast.			•	

Kwaliteitsaspect 2 De school begeleidt de leerlingen aan de hand van hun ontwikkelingsperspectief, zodat zij zich naar hun mogelijkheden ontwikkelen.		1	2	3	4
2.2*	De school gebruikt een samenhangend systeem van (waar mogelijk genormeerde) instrumenten en procedures voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen.			•	
2.3*	De school stelt vast of de leerlingen zich ontwikkelen conform het ontwikkelingsperspectief en maakt naar aanleiding hiervan beredeneerde keuzes.			•	
2.4*	De school voert het onderwijs en de ondersteuning planmatig uit.			•	
2.5	De school kent structurele samenwerking met ketenpartners waar noodzakelijke interventies op leerlingenniveau haar eigen kerntaak overschrijden.			•	

Kwaliteitsaspect 3 De aangeboden leerstofinhouden bereiden de leerlingen voor op vervolgonderwijs en samenleving.		1	2	3	4
3.1*	Bij de aangeboden leerinhouden op het gebied van Nederlandse taal en rekenen/wiskunde biedt de school de kerndoelen als te bereiken doelstellingen.			•	
3.2	Bij de aangeboden leerinhouden op de leergebied overstijgende vormingsgebieden biedt de school de kerndoelen als te bereiken doelstellingen.			•	
3.3*	Het leerstofaanbod van de leerroute sluit aan op de uitstroombestemming.		•		
3.4	De leerinhouden voorzien in een doorgaande lijn.			•	

Kwaliteitsaspect 4 De leraren geven de leerlingen voldoende tijd om zich het leerstofaanbod eigen te maken.		1	2	3	4
4.1	De school maakt per leerroute een beredeneerde keuze voor de inzet van de beschikbare onderwijstijd.		•		
4.2*	De leraren zetten de geplande onderwijstijd doelgericht in.				•
4.3	De leraren maken efficiënt gebruik van de geplande onderwijstijd.			•	

Kwaliteitsaspect 5 Het schoolklimaat wordt gekenmerkt door veiligheid en respectvolle omgangsvormen.		1	2	3	4
5.1	De ouders tonen zich betrokken bij de school door de activiteiten die de school daartoe onderneemt.			•	
5.2*	De school heeft een veilige leer- en werksituatie voor zowel de leerlingen als het personeel.			•	

Kwaliteitsaspect 5 Het schoolklimaat wordt gekenmerkt door veiligheid en respectvolle omgangsvormen.		1	2	3	4
5.3	De leerlingen gaan op een respectvolle manier met elkaar en anderen om.			•	
5.4	De leraren gaan op een respectvolle manier om met de leerlingen.				•
5.5	De inrichting van het gebouw en de lesruimten getuigen van een veilige en inspirerende leer- en werkomgeving.			•	

Kwaliteitsaspect 6 De leraren leggen duidelijk uit, organiseren de onderwijsactiviteiten efficiënt en houden de leerlingen taakbetrokken.		1	2	3	4
6.1*	De leraren geven duidelijke uitleg van de leerstof.			•	
6.2*	De leraren realiseren een taakgerichte werksfeer.			•	
6.3*	De leerlingen zijn actief betrokken bij de onderwijsactiviteiten.			•	

Kwaliteitsaspect 7 De leraren stemmen aanbod, instructie, verwerking, onderwijstijd en aanpak af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.		1	2	3	4
7.1	De leraren stemmen binnen de leerroute de aangeboden leerinhouden af op de onderwijsbehoeften van leerlingen.			•	
7.2	De leraren stemmen de instructie af op verschillen in instructiebehoeften van leerlingen.			•	
7.3	De leraren stemmen de verwerkingsopdrachten af op de verschillen in verwerkingsbehoeften van leerlingen.			•	
7.4	De leraren stemmen de onderwijstijd af op verschillen in behoefte aan leertijd van leerlingen.		•		
7.5*	De leraren stemmen hun (ortho)pedagogisch handelen af op (problematisch) gedrag van leerlingen.				•

Kwaliteitsaspect 8 De school zorgt systematisch en planmatig voor behoud en verbetering van de kwaliteit van haar onderwijs.		1	2	3	4
8.1	De school heeft inzicht in de onderwijsbehoeften van haar leerlingenpopulatie.		•		
8.2*	De school evalueert jaarlijks de leerresultaten van de leerlingen.			•	
8.3	De school evalueert jaarlijks de resultaten van de leerlingen op de leergebiedoverstijgende ontwikkelingsgebieden.			•	
8.4	De school evalueert regelmatig het onderwijsleerproces.		•		
8.5	De school evalueert regelmatig de onderwijsondersteuning.		•		

Kwaliteitsaspect 8 De school zorgt systematisch en planmatig voor behoud en verbetering van de kwaliteit van haar onderwijs.		1	2	3	4
8.6	De school werkt planmatig aan verbeteractiviteiten.			•	
8.7	De school borgt de kwaliteit van het onderwijsleerproces.		•		
8.8	De school verantwoordt zich aan belanghebbenden over de gerealiseerde onderwijskwaliteit.		•		
8.9	De school draagt zorg voor de kwaliteit van het onderwijs gericht op bevordering van actief burgerschap en sociale integratie, met inbegrip van het overdragen van kennis over en kennismaking met de diversiteit van de samenleving.		•		

2.2 **Beschouwing**

Algemeen beeld

De school De Trappenberg (so) laat een overwegend positief kwaliteitsbeeld zien. Zij streeft naar maximale opbrengsten en dat is herkenbaar aan de kwaliteit van de leerlingenzorg en de kwaliteit van het onderwijsleerproces. Bij de leerlingenzorg beoordeelt de inspectie alle indicatoren als voldoende. Ook de kwaliteit van het onderwijsleerproces beoordeelt de inspectie nagenoeg volledig als voldoende. De kwaliteitszorg blijft achter, maar de school werkt aan verbetering van dit kwaliteitsdomein.

Toelichting

De school kent drie afdelingen: een afdeling voor leerlingen met ernstige meervoudige beperking (emb) en uitstroomperspectief ervaringsgerichte dagbesteding, een afdeling voor zml-leerlingen met uitstroomperspectief dagbesteding en een afdeling voor leerlingen met uitstroomperspectief vervolgonderwijs.

Leerlingenzorg

De leerlingenzorg is intensief en in samenwerking met de revalidatie. De commissie voor begeleiding (cvb) is breed opgezet en is onderverdeeld naar de drie uitstroombestemmingen van de school. De inspectie beoordeelt alle indicatoren bij de leerlingenzorg als voldoende mede vanwege de verbeteringen die de cvb bij de ontwikkelingsperspectieven voor het komend schooljaar (2016/2017) heeft aangebracht. De cvb duidt in deze nieuwe ontwikkelingsperspectieven het uitstroomperspectief in de gangbare verdeling van dagbesteding, arbeidsmarktgericht en vervolgonderwijs en zij vermeldt daarbij ook het uitstroomniveau. Bovendien hanteert zij criteria voor leerstofbeheersing die overeenkomen met landelijke criteria voor leerstofbeheersing bij instroom in een bepaald onderwijsniveau. Daarmee maakt de school tevens aannemelijk dat zij zorg draagt voor een goede aansluiting met de vervolgbestemming voor wat betreft de leerstofbeheersing. De cvb hanteert een criteriakaart voor de leerprestaties en de ontwikkeling van de leerling bij het bepalen van de uitstroombestemming en het uitstroomniveau. De inspectie merkt nog wel verschil in de kwaliteit van de ontwikkelingsperspectieven.

Doorgaans onderzoekt de cvb de leerling naar belemmerende en bevorderende factoren. Zij vat de onderwijsgerelateerde en beïnvloedbare belemmerende factoren samen in een categorie onderwijs- en ondersteuningsbehoeften. Hierdoor zijn de ontwikkelingsperspectieven richtinggevend en functioneel voor

het onderwijzend team. Dit blijkt tevens uit de manier waarop het onderwijzend team omgaat met deze ontwikkelingsperspectieven. De leraren zetten de ontwikkelingsperspectieven om in groepsplannen waarin zowel de onderwijsbehoeften als de ondersteuningsbehoeften verwerkt zijn. In de dagelijkse praktijk kunnen het onderwijzend team en de cvb nog strikter omgaan met de ontwikkelingsperspectieven. Zo kon de inspectie slechts op onderdelen waarnemen dat de leraren de aanwijzingen in de ontwikkelingsperspectieven opvolgen. In de evaluatieverslagen van de ontwikkelingsperspectieven bespreekt de cvb niet altijd de mate waarin het de school gelukt is om te werken aan de belemmerende factoren en de gerealiseerde ontwikkelingen daarbij, alvorens zij zich uit over de gerealiseerde onderwijsresultaten.

De inspectie stelt ook vast dat de cvb het ontwikkelingsperspectief niet transparant uitdrukt in de termen van uitstroombestemming, uitstroorniveau en leerroute, maar in andere niet gangbare termen. Dat is een verbeterpunt.

Onderwijsleerproces

Het onderwijsleerproces is in lijn met het opbrengstgericht werken dat de school nastreeft. De inspectie beoordeelt de kwaliteit van het onderwijsleerproces nagenoeg volledig als voldoende.

De school gaat bij het leerstofaanbod voor emb- en zml-leerlingen uit van leerlijnen (CED en Plancius). Voor leerlingen met het perspectief vervolgonderwijs gebruikt zij leermethoden die ook in reguliere scholen voor het primair onderwijs worden gebruikt.

De inspectie beoordeelt de mate waarin het leerstofaanbod aansluit op de leerroute als onvoldoende omdat de school pas vanaf het komende schooljaar (2016/2017) met de aanpassing in de ontwikkelingsperspectieven, nadrukkelijk erop gaat sturen dat het leerstofaanbod aansluit op de vereisten bij instroom in het v(s)o bij de betreffende uitstroombestemming (indicator 3.3). De inspectie vraagt in dit kader aandacht voor het aanbod aan de emb-leerlingen. De school gaat uit van de Plancius-leerlijn, maar kan nadrukkelijker vermelden welke vaardigheden de emb-leerlingen bij uitstroom moeten kunnen beheersen. De school streeft in het kader van het opbrengstgericht werken naar een doelgericht en maximaal gebruik van de onderwijstijd. Een verbeterpunt is dat de school de verdeling van de onderwijstijd over de vakken niet baseert op een expliciet beleid. Er zijn wel lesroosters voor alle groepen, maar het beleid achter de lesroosters maakt zij niet inzichtelijk (indicator 4.1). De leraren gaan efficiënt om met de onderwijstijd en de school heeft maatregelen genomen om het risico te beperken voor weglek van onderwijstijd vanwege het schooltijd uitvoeren van revalidatie-activiteiten. Zo heeft de school de afspraak met de revalidatie dat alleen therapieën die voorwaardelijk zijn voor het onderwijs,

onder lestijd plaatsvinden. De leraren hebben roosters opgesteld waarin de therapieën zijn gepland. De school maakt bij elke leerling zichtbaar hoeveel tijd er gemoeid is met verzorging en therapie. De leraren kunnen in de planning nog wel vermelden wanneer zij een leerling de gemiste les laten inhalen.

In verschillende opzichten is er sprake van een veilig en respectvol schoolklimaat. De leraren en de klassenassistenten benaderen de leerlingen vriendelijk en stellen met vertrouwen de nodige eisen aan de leerlingen. Zij geven de leerlingen veel aandacht en zorg. De leerlingen zijn rustig en tonen plezier in de lessen. Een verbeterpunt is dat de school de veiligheid en het welbevinden van de leerlingen en van de leraren niet systematisch peilt. Er is ook nog geen systematisch beleid omtrent incidentenregistratie, analyse en verbeteracties op basis van de incidenten.

Het didactisch handelen is voldoende. De school volgt een model van effectieve instructie. Bij nagenoeg alle leraren was dit expliciet doelgericht onderwijzen zichtbaar. De leerlingen werken taakgericht en zij krijgen vaak de gelegenheid om het lesdoel op een creatieve manier te verwerken en toe te passen. Voor de leerinhouden en de instructie delen de leraren de leerlingen in niveaugroepen in die een leerroute kunnen overstijgen. Bijvoorbeeld een leerling met uitstroomniveau praktijkonderwijs kan voor rekenen ingepland worden in een arrangement met leerlingen met uitstroomniveau vmbo-basisberoepsgerichte leerweg. De school geeft aan dat zij hierbij wel op toeziet dat de leerlingen uiteindelijk tenminste het aanbod krijgen dat nodig is voor het geplande uitstroomniveau. Dat zou betekenen dat leerlingen, afhankelijk van hun behoefte om op het uitstroomniveau te blijven, bij sommige vakken meer of minder tijd besteden aan een vak. Dat maakt de school nog niet zichtbaar. De inspectie beoordeelt om die reden indicator 7.4 als onvoldoende. De school voert in samenwerking met de revalidatie een orthopedagogisch plan uit voor individuele leerlingen. De pedagogische aanpak vormt nadrukkelijk onderdeel van het ontwikkelingsperspectief en de evaluatie ervan.

Kwaliteitszorg

De kwaliteitszorg is in verschillende opzichten nog onvoldoende ontwikkeld. Er is nog onvoldoende sprake van een cyclisch proces bij de kwaliteitszorg waarbij de school onderwijsgerelateerde kenmerken van de leerlingenpopulatie in kaart brengt en haar onderwijskundig beleid daarop afstemt (indicator 8.1). De school is gestart met de evaluatie van de leerresultaten en van de ontwikkeling van de leerlingen die voor een belangrijk deel voldoet aan de kwaliteitseisen. De inspectie beoordeelt beide indicatoren (8.2 en 8.3) als voldoende, maar plaatst daarbij enkele opmerkingen. De evaluatie van de leerresultaten op schoolniveau is namelijk duidelijk, maar de evaluatie van de uitstroombestemmingen en de

uitstroomniveaus is nog beperkt. Ook de bespreking van de bevindingen kan aan kwaliteit winnen als de school ook de kwaliteit van haar eigen handelen bij de evaluatie betreft. De school hanteert nu normen voor de opbrengsten, maar zij brengt ze niet aantoonbaar in verband met de onderwijsgerelateerde kenmerken van de leerlingenpopulatie.

De school heeft een begin gemaakt met de evaluatie van de ondersteuning en van het leerproces, maar deze zijn nog onvoldoende vergevorderd voor een positieve beoordeling (indicatoren 8.4 en 8.5). Ook de verantwoording van de bereikte resultaten is onvoldoende omdat deze informatie in de schoolgids beperkt is tot een overzicht van de gerealiseerde uitstroombestemmingen (indicator 8.8). De school heeft nog geen beleid voor het bevorderen van burgerschap en sociale cohesie (indicator 8.9). Zij werkt planmatig en intensief aan de verbeterplannen. De leraren ervaren het werk als intensief, maar zij staan achter de verandering die de school nastreeft.

3 TOEZICHTARRANGEMENT

Kwaliteit

De Inspectie van het Onderwijs kent aan De Trappenberg, afdeling speciaal onderwijs, het basisarrangement toe. Dit betekent dat de inspectie op dit moment geen reden heeft om het toezicht te intensiveren. Het basistoezicht bestaat uit een jaarlijkse risicoanalyse en eventueel een themaonderzoek of een vierjaarlijks bezoek.

Naleving

De inspectie heeft geen tekortkomingen vastgesteld in de naleving van wettelijke voorschriften.